

FENOMENOLOJİ

MICHAEL LEWIS - TANJA STAEHLER

ÇEVİRENLER

OSMAN BARAN KAPLAN - MEHMET DEMİRHAN

MEHMET TÜRKAN - NUR ŞAHANKAYA

MUSTAFA BOZKURT GÜRSOY

MICHAEL LEWIS VE TANJA STAEHLER'İN

TÜRKÇE BASKIYA ÖNSÖZ'Ü İLE

FOL® 28

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 13858

FELSEFE 28
AKLA ZARAR SERİSİ 02

FENOMENOLOJİ
MICHAEL LEWIS - TANJA STAEHLER

ÇEVİRENLER:
OSMAN BARAN KAPLAN
MEHMET DEMİRHAN
MEHMET TÜRKAN
NUR ŞAHANKAYA
MUSTAFA BOZKURT GÜRSOY

ÖZGÜN ADI: *PHENOMENOLOGY/AN INTRODUCTION*
EDİSYON: BLOOMSBURY, LONDON 2014

YAYINA HAZIRLAYAN: OSMAN BARAN KAPLAN
REDAKSİYON: MAK GRUP REDAKSİYON EKİBİ
SON OKUMA: EBUBEKİR DEMİR
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-605-80688-4-1

BASKI: AYRINTI BASİMEVİ ANKARA - SERTİFİKA NO: 13987

I. BASKI: MAYIS 2019

İLETİŞİM ADRESLERİ
CINNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

MICHAEL LEWIS

1977 doğumlu İngiliz filozof. Sussex (2007-9, 2011), Warwick (2010) ve Batı İngiltere üniversitelerinde (2011-2015) öğretim görevliliği yapmıştır. Fenomenoloji, psikoanalitik ve felsefi antropoloji başlıca ilgi alanlarıdır. 2016 yılından beri Newcastle Üniversitesi'nde akademisyenlik yapmaktadır. Lewis aynı zamanda *Journal of Italian Philosophy* dergisi editörlerindedir.

Başlıca eserleri: *Heidegger and the Place of Ethics* (2005), *Derrida and Lacan: Another Writing* (2008), *Heidegger Beyond Deconstruction: On Nature* (2008).

TANJA STAEHLER

Sussex Üniversitesi profesörlerindedir. Fenomenoloji, çağdaş Avrupa felsefesi, Alman idealizmi ve Antik felsefe (özellikle Platon) ilgi alanları arasındadır.

Başlıca eserleri: *Plato and Levinas: The Ambiguous Out-Side of Ethics* (2009), *Phenomenology of the Alien: Basic Concepts* (Bernhard Waldenfels ile, 2011), *Existentialism* (2012), *Hegel, Husserl and the Phenomenology of Historical Worlds* (2016).

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE ÇEVİRİYE ÖNSÖZ	15
GİRİŞ	16
1. Nietzsche	17
2. Kant	18
3. Husserl	21
4. Lügat	24
5. Kitap Hakkında	24
BİRİNCİ KISIM	
EDMUND HUSSERL	25
I	
FENOMENOLOJİK EPOKHE	27
1.1. Doğal Tavır	28
1.2. Fenomenolojik Epokhe	30
1.3. Kartezyen yol	34
1.4. Epokhenin Sorunları	35
İleri Okumalar	39
2	
YÖNELİMSELLİK VE ALGI	40
2.1. Yönelimsellik	41
2.2. Ufuklar ve Edilgenlik	44
2.3. Zaman Bilinci	47
2.4. Nesnenin Birliği	49
2.5. Genetik Fenomenoloji	52
İleri Okumalar	56
3	
YAŞAM-DÜNYASI	57
3.1. Yaşam-Dünyası'nın Takdimi	58
3.2. Doğa'nın Matematikleştirilmesi	59

3.3. Duyu Niteliklerinin Matematikleştirilmesi	62
3.4. Hakiki Anlamda Yaşam-Dünyası	65
3.5. Kriz	69
3.6. Yaşam-Dünyası'ndan Fenomenolojiye Giden Yol	71
İleri Okumalar	74
	4
ÖZNELER-ARASILIK	75
4.1. Beşinci Kartezyen Meditasyon'un Sorusu	76
4.2. Solipsist İndirgeme	78
4.3. Kendi'ye-Aitlik Problemi	80
4.4. Transandantal Öznel-Arasılık	85
4.5. Ev-Dünya ve Yabancı-Dünya	89
4.6. Kültür Fenomenolojisi	93
İleri Okumalar	97
BİRİNCİ KISIM ÖRNEK SORULAR VE TARTIŞMA BAŞLIKLARI	99
	İKİNCİ KISIM
	MARTIN HEIDEGGER
	100
	5
HUSSERL SONRASI HEIDEGGER	100
5.1. Varoluş ve Dünya-İçre-Var-Oлма	100
5.2. İlgi ve Bilme	116
5.3. Dört Tür Dünya-İlişkisi, Dört Tür Neden	117
5.4. Dünya'ya İlişkin Problemler	120
İleri Okumalar	122
	6
BENİMKİLİK'TEN SAHİHLİK'E	123
6.1. Varlık (Olma)	124
6.2. Tasarlama ve Fırlatılmışlık – Anlama ve Hâller	127
6.3. Zaman	129
6.4. Doğum ve Ölüm – Sabiblik	131
6.5. Dünyaya Gayr-i Sabih Dalma	132
6.6. Bozulma (Arıza): El'e-Amade ve El'de-Mevcut Arasındaki	134
Geçiş	
6.7. Yurtsuzluk	135
6.8. Kaygı	136
İleri Okumalar	141

	7	
	DOĞA VE SANAT	142
	7.1. Küreselleşme	142
7.2. Doğanın Bir Başka Anlamı, Sanatın Bir Başka Anlamı		145
7.3. Tecrübenin Olanaklılığının Şartı Olarak Tarıh İleri Okumalar		150
	8	
	TEKNOLOJİ	154
8.1. Vücut Bulmuş Metafizik Olarak Teknoloji		154
8.2. Nedensellik Üzerine		158
8.3. Modern Dünya ve Köylü Dünyası: İcbar Edilmiş Süreklilik		160
8.4. Açığa Çıkarmaya Çağrılan İnsan		163
8.5. Hakikat		164
8.6. Şey		167
8.7. Etik Bir Ödev Olarak Fenomenoloji İleri Okumalar		170
	İKİNCİ KISIM ÖRNEK SORULAR VE TARTIŞMA BAŞLIKLARI	172
	ÜÇÜNCÜ KISIM	
	JEAN-PAUL SARTRE	174
	9	
FENOMENOLOJİ VE EMPİRİK BİLİMLER: SARTRE'İN ERKEN DÖNEM ESERİ		177
9.1. Fenomenoloji ve Empirik Bilimler: Bilincin Gerçekliği		177
9.2. Bir Fenomenolojik Psikoloji Projesi		181
9.3. Fenomenoloji: Yönelimsellik ve Anlam		183
9.4. Görünüşün Özü İfşa Etmesi İleri Okumalar		188
	10	
ÖZ-BİLİNÇ VE YÖNELİMSELLİK		189
10.1. Yönelimsel Bilinç ve Dolaysız Öz İlişkisi		189
10.2. Kişisel Olmayan Bilinç Alanı		191
10.3. Dogmatik-Olmayan Öz-Bilinç Olarak Bilinç		193
10.4. Bilincin Bilinci İleri Okumalar		195

	11	
	VAROLUŞÇULUK	198
11.1. <i>Öz ve Varoluş: Teknik Nesnelere ve İnsan İleri Okumalar</i>		198 204
	12	
	VAROLUŞÇULUĞUN ONTOLOJİSİ	205
12.1. <i>Kendinde-Varlık ve Kendi-İçin-Varlık</i>		205
12.2. <i>Kendinde-Varlık Olduğu, Kendi-İçin-Varlık Olmadığı Şeydir</i>		209
12.3. <i>Kendi-İçin-Varlık ve Öz-İlişki: Mümkünün Lehine Aktüelin Hiçlenmesi</i>		211
12.4. <i>Hiçlik, Hiçleme</i>		212
12.5. <i>İmgelem, Kurgu ve Hiçleme</i>		213
12.6. <i>'Dünya'dan 'Durum'a</i>		217
12.7. <i>Varlık ve Hiçliğin Ötesi? İleri Okumalar</i>		219 220
ÜÇÜNCÜ KISIM ÖRNEK SORULAR VE TARTIŞMA BAŞLIKLARI		221
	DÖRDÜNCÜ KISIM	
	MAURICE MERLEAU-PONTY	223
	13	
	YAŞAYAN BEDEN	224
	<i>Başlıca Kaynaklar</i>	224
	1.1. <i>Fenomenoloji</i>	225
	1.2. <i>Üçüncü Yöntem</i>	228
	1.3. <i>Yaşayan Bedenin Özellikleri</i>	231
	1.4. <i>Cinsiyetli Varlık Olarak Beden İleri Okumalar</i>	236 239
	14	
	DİL VE RESİM	240
	14.1. <i>İfadenin Paradoksu</i>	241
	14.2. <i>Beden ve Konuşma</i>	245
	14.3. <i>Ressam ve Fenomenolog</i>	248
	14.4. <i>Lengüistik Sanat Eseri ve Resim</i>	252
	14.5. <i>Sanat ve Bilim İleri Okumalar</i>	255 257

	15	
BİR MUĞLAKLIK FELSEFESİ	258	
15.1. <i>Algının Fenomenolojisi'</i> nde Muğlaklık	259	
15.2. <i>İyi ve Kötü Muğlaklık</i>	263	
15.3. <i>Kültürel Muğlaklık</i>	266	
İleri Okumalar	272	
	16	
TEN, TERSİNE-ÇEVİRİLEBİLİRLİK, KESİŞME	273	
16.1. <i>Öz-eleştiri ve Son Çalışması</i>	273	
16.2. <i>Ten – Giriş</i>	276	
16.3. <i>Ten – Bazı Özellikleri</i>	278	
16.4. <i>Görünmez, Bir Ontoloji midir?</i>	282	
İleri Okumalar	286	
DÖRDÜNCÜ KISIM ÖRNEK SORULAR VE TARTIŞMA BAŞLIKLARI	287	
		BEŞİNCİ KISIM
POST-FENOMENOLOJİ VE FENOMENOLOJİNİN GELECEĞİ	288	
	17	
JACQUES DERRIDA	288	
17.1. <i>İlk eleştiri: Öz-mevcudiyet [Self-presence]</i>	290	
17.2. <i>İkinci Eleştiri: Tarih ve Doğuş</i>	297	
	18	
EMMANUEL LEVINAS	303	
	19	
MICHEL HENRY	308	
	20	
JEAN-LUC MARION	316	
BİBLİYOGRAFYA	322	
DİZİN	350	

TEŞEKKÜR

Sussex Üniversitesi'ndeki öğrencilerime ve meslektaşlarıma yararlı tartışmaları ve soruları için teşekkür ediyorum. Her bir bölüm için bana faydalı geri bildirimlerde bulunan Charlotte Fawcett, Alexander Kozin, David Lauer, Timothy Mooney ve Céline Surprenant'a özellikle teşekkür ederim.

TANJA STAEHLER

Bu çalışmamı Sussex öğrencilerime, arkadaşlarıma (2007-2009) ve özellikle de 2008 ilkbahar ve yaz aylarında fenomenoloji dersini takip edenlere adamak istiyorum.

MICHAEL LEWIS

TÜRKÇE ÇEVİRİYE ÖNSÖZ

Zamanlarını ve dikkatlerini harcayarak bu kitaba başka kıyılarda yeni bir hayat veren çevirmenlere yürekten teşekkür ederiz.

Türkiye'nin, Doğu ile Batı arasında bir köprü görevi gören konumu göz önüne alındığında, özellikle bu ikisi arasındaki ilişki hakkında keskin bir farkındalık veren bir durumda olduğu ortadadır. Böyle bir farkındalığın çiçeklenmesi, özellikle bunlar arasındaki ilişkiye dikkat çekildiği takdirde herkes için faydalı olabilir. Ancak her iki tarafı birbirlerinden ayrı ayrı ele almak yeterli değildir; Doğu ile Batı'nın buluşarak felsefeyi içeren düşüncüyü doğuran bu ara bölgeyi göz önünde bulundurmamak gerekir.

Husserl'e göre, yabancı dünyalarla olan karşılaşma, felsefeyi doğuran merakın ilham kaynağı olabilir. Husserl, Batı felsefesinin Eski Yunan'da ortaya çıkışının, (aslında birçoğu günümüzde Türkiye sınırlarında yer alan) yarımada ve kolonilerinin yabancılarla olan yoğun ve kısmen ticari ilişkileri vasıtasıyla hızlandırıldığına inanıyordu.

Günümüzde, bu tür ilişkilerin daha verimli olacağı söylenebilir, çünkü Doğu ve Batı felsefelerinin birbirinden ne kadar faydalanabileceğini bugün daha iyi anlamaya başladık. Türkiye bu tür karşılaşmalar için ayrıcalıklı bir konumda olabilir. Bu nedenle bu giriş mahiyetindeki kitabımızın bu türden karşılaşmaların ve diyalogların hızına katkıda bulunup bulunmaması bizim için çok şey ifade ediyor.

MICHAEL LEWIS VE TANJA STAEHLER
Northumberland ve Sussex, Mayıs 2019

GİRİŞ

ÇEVİREN: OSMAN BARAN KAPLAN

Bölüm Planı

1. Nietzsche
2. Kant
3. Husserl
4. Lügat
5. Kitap Hakkında

Fenomenoloji nedir? Fenomenoloji, kelimenin tam anlamıyla bir ‘fenomen bilimi’dir; ancak olağan, kısa, göz kamaştırıcı bir yanıltma anlamında ‘fenomen’ olarak değil. Asıl itibarıyla fenomen, *görünen* şeydir; daha doğrusu *görünü*şün kendisidir. Fenomenoloji, şeyler hakkında konuşmaya çalışmaz; yalnızca şeylerin kendilerini gösterme biçimleri hakkında konuşmaya çalışır ve dolayısıyla *bu türden bir görünüşün* doğasını betimlemeye çalışır. Fenomenoloji, genellikle görünüşün doğası hakkında *mutlak* kesinlikte bir şey söylemenin mümkün olup olmadığı sorusunu sorar. Bir şey görüldüğünde, bu görünenin tespit edebileceğimiz genel özellikleri var mıdır? Tezahürün/görünüşe çıkmanın (*manifestation*) bir özü var mı? Bu yüzden fenomenoloji *neyin* görüldüğüne değil, onun *nasıl* görüldüğüne odaklanır.

Fenomenoloji için görünüş, görkemli bir izolasyonda görünemez; bir şeye görünmelidir ve bu şey, genellikle ‘bilinç’ olarak kabul edilir. Böylece görünüş, bir *verme biçimi* olarak karşımıza çıkar. Görünüşler, bilince *verilidirler*. Bu